

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

A large, light blue watermark of the MAUP logo and text is centered on the page. It includes the stylized 'УК' monogram and the text 'МАУП' below it, all enclosed in a light blue square border.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ”
(для бакалаврів спеціальності “Фінанси”)

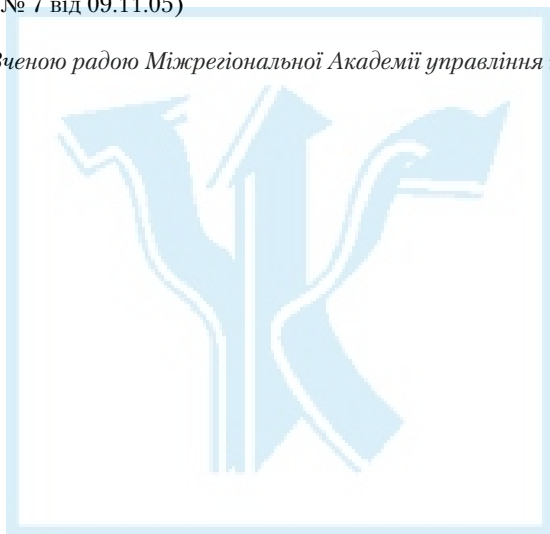
МАУП

Київ 2011

Підготовлено професором кафедри фінансів і статистики *Г. І. Філіною*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 7 від 09.11.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Філіна Г. І. Навчальна програма дисципліни “Вступ до спеціальності” (для бакалаврів спеціальності “Фінанси”). – К.: МАУП, 2011. – 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності”, плани семінарських і практичних занять, вказівки до виконання контрольної роботи, теми рефератів, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Вступ до спеціальності” є вступним до спеціальності “Фінанси” для бакалаврів усіх форм навчання.

Вивчення дисципліни здійснюється згідно із навчальним планом, програмою, списком наведеної літератури, іншими організаційно-методичними матеріалами МАУП.

Пропонований курс призначений для ознайомлення студентів з теоретичними основами вивчення фінансів, які будуть розширені при подальшому вивченні фінансових дисциплін.

Предметом вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності” є фінансова система і її фінансові ресурси різних рівнів управління економікою, фінансові ресурси підприємства за складом і джерелами формування, фінансові відносини підприємства на фінансовому та страховому ринках.

Мета курсу “Вступ до спеціальності” – дати студентам комплексне уявлення про функціонування фінансів різних рівнів у їх взаємозв’язку.

Особливу увагу при вивченні курсу необхідно приділяти законодавчій базі функціонування фінансової системи України.

Результатом вивчення курсу є написання реферату на одну з наведених далі тем.

МАУП

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ”

№ пор.	Назва теми
1	Фінанси як об'єкт управління
2	Фінансові результати діяльності підприємства
3	Власний капітал підприємства
4	Залучений капітал підприємства
5	Необоротні активи підприємства
6	Оборотні активи підприємства
7	Діяльність підприємства на фінансовому ринку
8	Страхова діяльність підприємства
9	Фінансове планування

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ”

Тема 1. Фінанси як об'єкт управління

Фінанси як економічні відносини і як грошові фонди за рівнями управління економікою. Економічна сутність грошей. Еволюція грошей. Сучасні форми грошей. Фінансова система та її елементи. Фінансові ресурси фінансової системи. Фінансова політика держави. Фінансова політика підприємства. Цілі та зміст управління державними фінансами та фінансами підприємств. Поняття комерційних (прибуткових) і некомерційних (неприбуткових) підприємств.

Література [1; 7; 9; 12]

Тема 2. Фінансові результати діяльності підприємства

Поняття валового доходу підприємства. Операційна діяльність, фінансова діяльність, інвестиційна діяльність підприємства. Зміст валових витрат підприємства. Показник собівартості виробництва продукції: собівартість одиниці продукції та собівартість випуску. Калькулювання собівартості товару за статтями витрат. Поняття прибутку від діяльності підприємства: загальний прибуток, нерозподілений (чистий) прибуток. Показники рентабельності діяльності підприємства.

Література [5; 6; 8; 9; 11–13]

Тема 3. Власний капітал підприємства

Статутний капітал підприємства: визначення та призначення. Джерела формування статутного капіталу підприємств різної форми власності. Акції як інструмент залучення капіталу. Поняття додаткового капіталу та його джерела. Поняття амортизації та її значення як джерела власного капіталу. Нерозподілений прибуток як головне джерело власного капіталу.

Література [5; 6; 8; 9; 11–13]

Тема 4. Залучений капітал підприємства

Залучення капіталу як засіб збільшення його фінансових ресурсів. Джерела залучення капіталу в діяльність підприємства. Довго- та короткострокове запозичення. Умови банківського кредитування. Вартість залучення банківського капіталу. Вартість залучення капіталу через випуск боргових цінних паперів. Поняття кредиторської та дебіторської заборгованостей. Сутність стійких пасивів у капіталі підприємства.

Література [5–9; 11–13]

Тема 5. Необоротні активи підприємства

Визначення необоротного капіталу (активів) підприємства. Поняття первісної вартості, зносу та залишкової вартості. Амортизація як джерело відтворення необоротних активів. Нематеріальні активи та їх склад за видами активів. Виробничі та невиробничі основні засоби. Довгострокові фінансові інвестиції: мета здійснення, структура. Джерела фінансування необоротних активів. Фінансовий лізінг та оренда.

Література [5; 6; 8; 9; 11–13]

Тема 6. Оборотні активи підприємства

Призначення оборотного капіталу та його структура. Оборотні фонди. Фонди обігу. Поняття оборотності оборотного капіталу. Дебіторська заборгованість як інвестування капіталу. Джерела фінансування оборотних активів. Сутність факторингу.

Література [5; 6; 8; 9; 11–13]

Тема 7. Діяльність підприємства на фінансовому ринку

Фінансовий ринок як економічні відносини та механізм переміщення капіталу. Концентрація капіталу на фінансовому ринку. Ін-

вестиційні ресурси фінансового ринку. Структура фінансового ринку: ринок грошей і ринок капіталу. Коротко- та довгостроковий капітал. Залучення капіталу через кредитну систему. Банки та небанківські фінансові інститути. Залучення капіталу через емісію цінних паперів. Основні та похідні цінні папери. Інвестиційна діяльність підприємства на фінансовому ринку.

Література [4; 7; 9; 12]

Тема 8. Страхова діяльність підприємства

Сутність страхових відносин. Необхідність страхування в підприємстві. Добровільне та обов'язкове страхування. Галузі та підгалузі страхування: страхування майна, особове страхування, страхування відповідальності.

Література [4; 7; 9; 12]

Тема 9. Фінансове планування

Цілі фінансового планування. Сутність збалансованості фінансового плану. Бюджет (кошторис) як інструмент фінансового планування. Поняття кон'юнктури ринку. Гнучкість планування та його значення для підприємства. Види фінансового планування за плановим періодом.

Література [5; 6; 9; 11; 13]

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1. Фінанси підприємства та їх зв'язок з фінансовою системою.

Семінар 2. Склад фінансового капіталу та майна підприємства.

Семінар 3. Фінансове планування на підприємстві, його цілі та документи.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольну роботу студенти виконують у вигляді реферату на одну з наведених далі тем. Реферат обсягом 15–20 сторінок має містити вступ (1 с.), основну частину (до 20 с.), висновки (1 с.) та список літератури з наведенням законодавчих актів за темою реферату. Тему реферату студент вибирає (див. таблицю) за першою літерою свого прізвища

Перша літера прізвища студента	Номер теми реферату
А, Б	1
В, Г	2
Д, Е	3
Є, Ж	4
З, І	5
Ї, К	6
Л, М	7
Н, О	8
П, Р	9
С, Т	10
У, Ф	11
Х, Ц	12
Ч, Ш	13
Щ, Ю	14
Я	15

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (рефератів)

1. Економічна сутність фінансів.
2. Формування власного капіталу комерційних і державних підприємств.
3. Склад позикового капіталу підприємства.
4. Призначення дебіторської та кредиторської заборгованості.
5. Фінансові ресурси підприємства, отримані на фондовому ринку.
6. Призначення та склад необоротних активів.
7. Призначення та склад оборотних активів.
8. Взаємодія фінансів підприємства і фінансів страхового ринку.
9. Види підприємницьких ризиків та їх страхування.
10. Сутність амортизації необоротних активів.
11. Види запасів та їх призначення.
12. Формування чистого прибутку підприємства.
13. Залучення підприємством фінансових ресурсів на кредитному ринку.
14. Зміст фінансового планування на підприємстві.
15. Призначення та структура бізнес-плану.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Фінанси як економічні відносини.
2. Фінанси як грошові фонди.
3. Фінансова система України за видами фінансових ресурсів і структурними ланками.
4. Сутність грошей та їх історичний розвиток.
5. Сучасні форми грошей.
6. Функції грошей.
7. Поняття валюти та її використання в підприємницькій діяльності.
8. Призначення податків в економіці.
9. Бюджет як фінансовий план органу влади.
10. Зміст фінансової політики держави.
11. Зміст фінансової політики підприємства.
12. Призначення та сутність фінансового ринку в економіці.
13. Структура банківської системи України.
14. Відмінність банківської кредитної організації від небанківської.
15. Зміст пасивних та активних операцій комерційного банку.
16. Методи впливу НБУ на курс національної валюти.
17. Поняття облікової ставки НБУ.
18. Позиковий відсоток як ціна кредитних ресурсів комерційного банку.
19. Підприємство як емітент на фондовому ринку.
20. Основні цінні папери фондового ринку.
21. Призначення та види похідних цінних паперів.
22. Інвестиційна діяльність підприємства на фінансовому ринку.
23. Чинники, що формують рівень ринкової ставки банківського відсотка комерційного банку.
24. Поняття забезпеченості банківського кредиту, форми забезпечення кредитів.
25. Принципи банківського кредитування.
26. Поняття банківського депозиту.
27. Поняття високоліквідних цінних паперів грошового ринку.
28. Первинний ринок цінних паперів.
29. Вторинний ринок цінних паперів.
30. Організований і неорганізований ринок цінних паперів.
31. Професійні учасники фондового ринку.
32. Поняття емісії акцій, механізм емісії.

33. Призначення облігацій для фінансування підприємств.
34. Форми отримання доходу на придбані облігації.
35. Визначення ціни цінних паперів механізмом котирування цінного паперу.
36. Вексель як цінний папір грошового ринку, види векселів.
37. Призначення лістингу цінних паперів.
38. Сутність і види прямих і непрямих податків.
39. Відмінність державних і місцевих податків.
40. Економічна сутність страхування.
41. Цілі страхування підприємством своїх ризиків.
42. Обов'язкова і добровільна форми страхування.
43. Учасники страхового ринку.
44. Поняття та завдання перестраховання.
45. Зв'язок фінансів підприємства з бюджетною системою та фінансами населення.
46. Відмінності між комерційними та некомерційними підприємствами.
47. Структура балансу підприємства.
48. Поняття власного капіталу підприємства та його склад.
49. Призначення статутного фонду і джерела його утворення.
50. Формування статутного фонду акціонерного товариства.
51. Формування статутного фонду товариств і державних підприємств.
52. Сутність стійких пасивів у капіталі підприємства.
53. Зарахування майна підприємства до необоротних активів.
54. Зарахування майна підприємства до оборотних активів.
55. Нематеріальні активи та їх склад за видами активів.
56. Виробничі і невиробничі основні засоби.
57. Сутність інвестиційної діяльності підприємства в основні фонди.
58. Джерела фінансування реальних інвестицій.
59. Поняття амортизації та її призначення на підприємстві.
60. Поняття кредитоспроможності позичальника та її вплив на розмір договірної банківського відсотка.
61. Призначення короткострокових банківських кредитів.
62. Призначення довгострокових банківських кредитів.
63. Акція як інструмент власності.
64. Облігація як інструмент позики.
65. Поняття кредитоспроможності та платоспроможності підприємства.

66. Підприємство як інвестор на фондовому ринку, цілі інвестування.
67. Поняття портфеля цінних паперів підприємства.
68. Склад валових доходів підприємства.
69. Показник реалізованої продукції.
70. Склад валових витрат підприємства.
71. Поняття собівартості продукції.
72. Калькулювання собівартості товару за статтями витрат.
73. Розрахунок валового прибутку підприємства.
74. Визначення чистого прибутку підприємства.
75. Дивіденди як дохід власників підприємства.
76. Призначення фінансових резервів підприємства.
77. Формування нерозподіленого прибутку підприємства.
78. Цільові фонди підприємства, які формуються з прибутку.
79. Сутність показника рентабельності.
80. Система показників рентабельності.
81. Зміст товарного та фінансового кредиту.
82. Поняття фінансового та оперативного лізингу.
83. Поняття факторингу та його призначення.
84. Поняття собівартості продукції.
85. Змінні витрати у складі собівартості.
86. Постійні витрати у складі собівартості
87. Сутність і завдання внутрішнього фінансового контролю.
88. Види фінансових планів підприємства з різним горизонтом планування.
89. Призначення і структура бізнес-плану.
90. Сутність збалансованості фінансового плану.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавча та нормативна

1. *Конституція* України. — К.: Преса України, 1997. — Ст. 85, 95–98, 116, 119, 138, 142, 143.
2. *Господарський кодекс* України // ВВР України. — 2003 — № 18–22.
3. *Закон* України “Про систему оподаткування” від 18.02.97 // ВВР України. — 1997. — № 16.

Навчальна

4. *Василик О. Д.* Теорія фінансів: Підручник. — К.: НІОС, 2000.
5. *Зяtkівський І. В.* Фінанси підприємств: Навч. посіб. — К.: Кондор, 2003.

6. *Контроллинг* как инструмент управления предприятием. — М.: ЮНИТИ, 2001.
  7. *Костіна Н. І.* Гроші та грошова політика: Навч. посіб. — К.: НІОС, 2001.
  8. *Крутик А. Б., Хайкин М. М.* Основы финансовой деятельности предприятия: Учебник. — СПб.: Бизнес-пресса, 1999.
  9. *Рудюк Л. В.* Вступ до фаху: Навч. посіб. — К.: Ун-т “Україна”, 2005.
  10. *Філімоненков О. С.* Фінанси підприємств. — К.: МАУП, 2003.
  11. *Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А. М. Поддєрьогіна.* — К.: КНЕУ, 2002.
  12. *Фінанси: Теоретичні основи / За ред. В. Б. Захожая.* — К.: МАУП, 2004.
  13. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С.* Финансы предприятий: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 1998.
- Додаткова*
14. *Василик О. Д.* Державні фінанси України. — К.: Вища шк., 1997. — 383 с.
  15. *Гальчинський А. С.* Теорія грошей: Навч. посіб. — К.: Основи, 1996.
  16. *Золотов А. Ф.* Международные валютно-кредитные отношения. — К.: МАУП, 2001.
  17. *Калина А. В.* Экономическая теория и практика хозяйствования. — К.: МАУП, 1998.
  18. *Опарін В. М.* Фінанси (Загальна теорія). — К.: КНЕУ, 1999.
  19. *Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А. М. Поддєрьогіна.* — К.: КНЕУ, 2000.
  20. *Финансы: Учеб. для вузов / Под ред. Л. А. Дробозиной.* — М.: Финансы, 1999.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності”	4
Теми семінарських і практичних занять	6
Вказівки до виконання контрольної роботи	6
Теми контрольних робіт (рефератів)	7
Питання для самоконтролю	8
Список рекомендованої літератури	10

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *Л. В. Логвиненко*
Комп’ютерне верстання *Г. В. Макуха*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2451

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП